

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:

Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

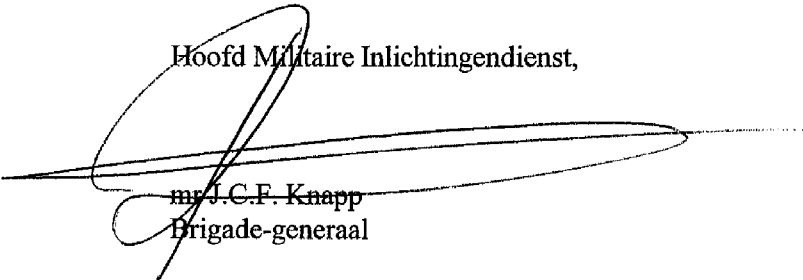
DIS96002830

22 oktober1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 63/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS 96002830

d.d. 22 okt 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
63/96

(Afgesloten 211700B oktober 1996)

Conclusie/vooruitzicht

Er zijn aanwijzingen voor een mogelijke verplaatsing van een deel van de regeringsinstellingen van de RS van Pale naar Banja Luka.

De oprichting van een Academie voor Wetenschappen en Kunst (ANURS) in de RS is bedoeld om de politieke besluitvorming te beïnvloeden en kan dienen als overlegorgaan met de vroegere Bosnisch Servische leider Karadzic.

Bosnië-Herzegovina

Dudakovic zinspeelt op nieuwe strijd

De bevelhebber van het Bosnische Vijfde Korps, Dudakovic, heeft tijdens een recente herdenking van de gevechten om Sanski Most verklaard dat "Dayton" tot doel heeft een verenigd Bosnië te creëren en in stand te houden. Hij stelde dat een dergelijk Bosnië ook steden als Banja Luka en Bijeljina zou moeten omvatten. Hij stelde dat "deze steden in een volgende oorlog van ons zullen worden".

De genoemde uitspraken van Dudakovic, die pas onlangs onder buitenlandse politieke druk zijn positie in het hoofdbestuur van de Bosnische regeringspartij SDA heeft opgegeven, geven aan dat hij voorstander is van hervatting van de strijd tegen de Serviërs. Banja Luka en Bijeljina behoren tot de belangrijkste steden in de Bosnisch-Servische Republiek (RS). Bovendien is vermeldenswaard dat deze steden aan weerszijden van de Posavina-corridor liggen, de enige territoriale verbinding tussen het oosten en het westen van de RS. Reeds eerder waren er indicaties dat de Bosnische politieke en militaire top rekening houdt met hervatting van de strijd tegen de Serviërs en zichzelf daarin kansrijk acht. Zo stelde de Bosnische president Izetbegovic onlangs nog dat de Bosnische oorlog pas afgelopen zal zijn als het gehele grondgebied zal zijn "bevrijd". Een belangrijke overweging in dit kader is het feit dat de Bosnische Serviërs aanzienlijke reducties in hun aantallen (zware) wapens moeten doorvoeren, terwijl de Moslim-strijdkrachten juist worden versterkt. Overigens is het uiterst twijfelachtig of de perceptie van vele Moslimleiders, dat reeds pariteit met de Serviërs is bereikt, ook juist is.

Mogelijke verplaatsing deel regeringsinstellingen van Pale naar Banja Luka

Er zijn aanwijzingen dat de Bosnisch-Servische politieke leiding beoogt een deel van de regeringsinstellingen te verplaatsen naar Banja Luka. Zo wordt waarschijnlijk ondermeer het ministerie van Binnenlandse Zaken van de RS verplaatst van Pale naar Banja Luka. Daarnaast is de nieuw gekozen

[REDACTED]

Nationale Assemblée van de RS is op 19 okt in Banja Luka bijeengekomen. Bovendien werkt de nieuw gekozen presidente van de RS, Biljana Plavsic voornamelijk vanuit Banja Luka.

Met deze verplaatsing hoopt de Bosnisch-Servische politieke top vermoedelijk meerdere doelen te bereiken. Ten eerste zou met deze verplaatsing het belang van Banja Luka, en daarmee van de Posavina-corridor worden benadrukt en zouden de Bosnische Serviërs een additioneel argument hebben voor veilige verbindingen tussen het oosten en het westen van de RS. Ten tweede is de infrastructuur in Banja Luka beter dan in Pale. Deze grote stad is grotendeels gespaard gebleven voor oorlogsgeweld, beschikt over goede weg- en spoorwegverbindingen en bezit een vliegveld. De stad is dus beter geschikt om als Servische tegenwicht voor het door de Moslims beheerste Sarajevo te dienen. Als laatste is Banja Luka en omgeving bovendien een centrum van politieke tegenstand tegen de Bosnisch-Servische regeringspartij SDS en tegen het Pale-establishment binnen die partij. Omdat het ministerie van Binnenlandse Zaken (dat onder meer de veiligheidsdienst beheert), onder controle van de Pale-stroming binnen de SDS staat, zou de verplaatsing van dit ministerie naar Banja Luka de grip van de oost-Bosnische Serviërs op die stad, en derhalve op de oppositie kunnen versterken.

Bosnische Kroaten beschuldigen Izetbegovic

Een groep Bosnische Kroaten die door de Moslims is verdreven uit Konjic (ten noorden van Mostar) heeft ICTY verzocht een aanklacht wegens volkenmoord uit te spreken tegen de Bosnische president Izetbegovic. Zij hebben documenten ter beschikking gesteld waaruit zou moeten blijken dat Izetbegovic persoonlijk opdracht heeft gegeven voor de verdrijving van en moord op leden van de Kroatische minderheid uit Konjic door Moslims tijdens de onderlinge strijd van 1993/94.

Hoewel niet zeker is of het hier een particulier initiatief betreft, dan wel een door de (Bosnisch-) Kroatische autoriteiten gecoördineerde actie, past de Kroatische aanklacht in de steeds verdere verslechtering van de betrekkingen tussen beide bevolkingsgroepen in de afgelopen weken. In ieder geval zal de Kroatische aanklacht -de toch al geringe- mogelijkheden voor samenwerking op centraal niveau en in het kader van de Moslim/Kroatische Federatie verder ondergraven. De Kroatische aanklacht toont tevens aan dat er tussen beide bevolkingsgroepen nog onverwerkte emoties bestaan, die de basis kunnen vormen voor nieuwe onderlinge strijd. Bovendien zal het indienen van deze aanklacht de relatie tussen Izetbegovic en Kresimir Zubak, het Bosnisch Kroatische presidiumlid, niet ten goede komen, zodat de toch al slechte samenwerking binnen het presidium zeker niet zal verbeteren.

Plavsic ontkent autoriteit OVSE

De Bosnisch-Servische president Plavsic heeft gesteld dat de OVSE "bijna onuitvoerbare bepalingen voor de gemeenteraadsverkiezingen" opstelt. Bovendien stelde zij dat het mandaat van de OVSE met de algemene verkiezingen van september jl. is verlopen. Daarnaast gaf zij aan dat verkiezingen in haar visie onmogelijk zijn zo lang er "incidenten als die in Jusici" plaatsvinden.

Deze uitspraken van Plavsic bevestigen eerdere uitlatingen van haarzelf en andere Bosnisch-Servische leiders dat zij groot voorbehoud blijven maken bij het houden van gemeenteraadsverkiezingen onder OVSE-supervisie. De belangrijkste reden daarvoor is de vrees dat de OVSE (evenals bij de algemene verkiezingen van september) zal proberen de Bosniërs zo veel mogelijk in hun oorspronkelijke woonplaatsen te laten stemmen, waardoor het resultaat van de Servische "etnische zuiveringen" in gevaar kan komen of de Serviërs, indien zij zich tegen de komst van Moslims naar de RS verzetten, weer negatieve publiciteit zullen krijgen. Overigens bedient zij zich ten dele van valse argumenten; het mandaat van de OVSE is, met instemming van de Bosnische Serviërs, geldig tot het einde van 1996. Bovendien past de terugkeer van gevluchte Moslims naar Jusici in het in "Dayton" voorziene herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen. In ieder geval moet er rekening mee worden gehouden dat de Bosnische Serviërs een eerder dreigement van Plavsic waarmaken, dat zij onafhankelijk van de OVSE gemeenteraadsverkiezingen zullen uitschrijven. Dergelijke verkiezingen zouden zonder enige

[REDACTED]

twijfel de huidige etnische verhoudingen in de RS consolideren en de kans op terugkeer van de (niet-Servische) vluchtelingen verkleinen.

Onzekerheid over successiekwestie

Onlangs zijn nieuwe besprekingen gevoerd tussen vertegenwoordigers van de voormalige Joegoslavische deelstaten over de verdeling van de bezittingen van de vroegere Joegoslavische Federatie. Daarbij herhaalden alle deelstaten hun eerdere uitspraken. Servië en Montenegro stellen dat de overige deelstaten van die Federatie zijn afgescheiden en daardoor alle rechten hebben verspeeld. De overige landen zeggen, in overeenstemming met een uitspraak van de EU, dat de Federatie is uiteengevallen en dat alle staten recht hebben op een deel van de tegoeden.

Met name de Bosnische opstelling in deze kwestie is opmerkelijk. Bij de afspraak tot wederzijdse erkenning tussen Joegoslavië en Bosnië-Herzegovina had de Bosnische president Izetbegovic namelijk toegezegd de "continuïteit" van Joegoslavië eveneens te erkennen. Deze uitspraak, die later is overgenomen door de Bosnische premier Muratovic, leek erop te wijzen dat Bosnië-Herzegovina de Joegoslavische opvattingen inzake de rechtsopvolging steunde. Een soortgelijke formulering is eerder dit jaar gebezigd bij de wederzijdse erkenning van Joegoslavië en Macedonië. Kennelijk vormt deze formulering in de opvatting van de betrokken staten geen beletsel voor aanspraken op een deel van de tegoeden van de vroegere Federatie.

Oprichting Academie van Wetenschappen in de RS

Op 12 oktober is op de berg Jahorina, zuidoost van Sarajevo, de Bosnisch Servische Academie van Wetenschappen en Kunst opgericht. Voorafgaande aan de opening had de voormalige Bosnische Servische president en voormalig partijleider van de SDS, Radovan Karadzic gesproken met wetenschappers uit Servië en Montenegro.

In navolging van Servië (SANU) en Montenegro (CANU) beschikt nu ook de RS over een "eigen Academie van Wetenschappen en Kunst" (ANURS). Vertegenwoordigers van deze academies waren aanwezig bij de oprichting. Een manifest van de Academie van Wetenschappen en Kunst in Servië (SANU) stond model voor de nationalistische politiek van Milosevic en de heropleving van het Servische nationalisme. Net zoals de SANU binnen de Servië, zal ook de ANURS waarschijnlijk grote invloed hebben op de politieke besluitvorming binnen de RS.

Een andere reden voor de oprichting van de ANURS is waarschijnlijk het feit dat deze nieuwe academie een tegenwicht kan vormen voor de Academie van Banja Luka. Dit onderwijs instituut is namelijk van oudsher een bron van politieke oppositie tegen de SDS. Door de oprichting van de ANURS pogen de huidige (SDS) machthebbers waarschijnlijk het politieke belang van de Academie van Banja Luka te verminderen.

De aanwezigheid van Karadzic bij de oprichting is opmerkelijk. Alhoewel hij geen openbare functie meer mag bekleden, zal hij waarschijnlijk voor de ANURS gaan werken of een eredoctoraat krijgen als dank voor zijn inzet voor de Servische zaak. De ANURS kan derhalve een vergaderorgaan worden waar legaal met Karadzic van gedachten gewisseld kan worden. De oprichting van de ANURS versterkt daarom de invloed van Karadzic op de politiek van de RS.

Kroatië

Kroatië zal op 6 november als lid van de Raad van Europa worden toegelaten

De Raad van Europa heeft op 16 oktober vóór de toelating van Kroatië als lid gestemd. Deze toetreding zal op 6 november haar beslag krijgen. Daarnaast is in Kroatië bekendgemaakt dat het UNTAES mandaat met 6 maanden verlengd zal worden.

De toelating van Kroatië tot de Raad van Europa is een grote overwinning voor de politiek van de president van Kroatië Tudjman. Zijn streven is immers gericht op aansluiting bij West-Europa. Deze beslissing van de Raad van Europa kan niet los gezien worden van de mandaatverlenging voor Oost-Slavonië. Het huidige mandaat loopt op 15 januari af, maar kan verlengd worden als één der partijen daarom vraagt. De Kroatische Serviërs hebben dit gedaan en om een verlenging tot 15 juli 1997 gevraagd. Een mandaatverlenging is lange tijd door Zagreb tegengewerkt omdat deze Oost-Slavonië zo spoedig mogelijk wilde integreren in Kroatië. Ondanks deze eerdere obstructie is een mandaatsverlenging ook gunstig voor Kroatië. Volgens het verdrag van Erdut moeten verkiezingen tenminste 30 dagen voor afloop van het mandaat gehouden worden. Zagreb wil alleen de in 1991 geregistreerde bevolking laten stemmen, terwijl de UNTAES ook de huidige (voornamelijk Kroatische Serviërs uit de Krajina) mee wil laten stemmen. De huidige mandaatsverlenging geeft ruimte aan de Kroatische politiek om de oorspronkelijke Kroatische bevolking te laten terugkeren of de Servische bevolking te kroatiseren door het aanbieden van Kroatische identiteitspapieren. Hierdoor kan een gunstige verkiezingsuitslag verkregen worden.

De verkiezingen zullen nu waarschijnlijk in het begin van de zomer van 1997 worden gehouden, met het oog op de voor augustus geplande presidentsverkiezingen in Kroatië. Een afloop van het UNTAES mandaat, gecombineerd met een geweldloze herintegratie van Oost-Slavonië in Kroatië zal Tudjman de zo gewenste stijging van zijn populariteit opleveren. Door het slim hengelen met het mandaat van UNTAES heeft Tudjman bovendien zijn eerste grote vis binnengehaald, nl. het lidmaatschap van de Raad van Europa.